«Երիտասարդ պատմագետների ասոցիացիա» ՀԿ-ի

EduArmenia կրթական նախաձեռնություն

Ուսուցիչների պետական պարտադիր վերապատրաստման դասընթաց 2023

Հետազոտական աշխատանք

Թեմա՝ Գրական խմբակի ազդեցությունը շփվող անձնավորություն ձևավորելու հարցում

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Մարինա ԱՎԱԳՅԱՆ

Երևանի Համբարձում Գալստյանի անվան հ. **83**

ավագ դպրոցի հայոց լեզվի և գրականության ուսուցիչ

Համառոտագիր: Հոդվածում ներկայացված են գրական խմբակների արդյու նավետ գործունեության կազմակերպմանը միտված մի քանի արդի մոտեցումներ: Առաջ է քաշվում այն տեսակետը, որ աշակերտները կարող են հիմնավորապես տիրապետել մայրենի լեզվին ու գրականությանը, եթե դպրոցում կարևորվի նաև գրական խմբակների դերն ու նշանակությունը, և բարձր մակարդակով կազմակերպվեն ու անցկացվեն նմանատիպ խմբակների աշխատանքները: Այդ դեպքում սովորողը կձևավորվի որպես միջավայրի հաղորդակցմանը պատրաստ անձնավորություն:

Ներածություն

Դպրոցական կրթության լավագույն արդյունքի կարելի է հասնել միայն ուսուցչի գործուն մասնակցությամբ: Հասարակությունն այսօր անչափ բարդ առաքելություն է դրել դպրոցի ուսուցչի առջև. ակնկալվում է ոչ միայն կրթված, այլև հիմնախնդիրներից ազատ սերնդի դաստիարակում:

Այս դժվարին առաքելության իրականացումը հիմնականում ընկած է մայրենիի ուսուցչի վրա: Կարևոր է, որ աշակերտները հիմնավորապես տիրապետեն մայրենի լեզվին և գրականությանը, արդյունավետ օգտագործեն ձեռք բերած գիտելիքները, հմտություններն ու կարողությունները լեզվի գործածության տարբեր ոլորտներում:

Ինչպես գիտենք, մայրենի լեզվի ուսուցման հիմնական նպատակը բանավոր խոսքի, լսելու, կարդալու և գրելու հմտությունների ու կարողությունների զարգացումն է: Այս ուղղություններին տիրապետելու միջոցով աշակերտներին հնարավորություն է տրվում արդյունավետ օգտագործել մայրենի լեզուն՝ այն համապատասխանեցնելով տարբեր բնույթի հաղորդակցական և ստեղծագործական նպատակներին: Սովորելու ընթացքում նրանց մեջ ձևավորվում է դրական և ակտիվ տրամադրվածություն՝ ուսուցման յուրաքանչյուր նոր աստիճանի խնդիրների ուսումնասիրման, լուծման և գիտելիքների գործնական կիրառման նպատակադրումով:

Վերը նշված նպատակների իրականացման հարցում կարևորվում է դպրոցում գրական խմբակների դերն ու նշանակությունը: Անհրաժեշտ է ծայրաստիճան բարեխղճությամբ կազմակերպել ու անցկացնել նմանատիպ խմբակների աշխատանքները: Գրական խմբակի ղեկավարը, մասնագիտական իրազեկվածությունից բացի, պետք է օժտված լինի այնպիսի նկարագրով, որն ի զորու է ձևավորելու ժամանակակից հաղորդակցման համար պատրաստ անձնավորություն, զարգացնելու սովորողների՝ լսելու և բանավոր խոսք կառուցելու կարողու- թյունները: Այդ փոխկապակցված գործընթացների հաջորդական զարգացմամբ մշակվում են ազատ-անկաշկանդ խոսքի և մտքի գրագետ ու կազմակերպված արտահայտման հմտություններ Ձևավորվում են միմյանց լսելու մշակույթ և փոխներգործուն հարաբերությունների հաստատման կարողություններ: Հիմք է դրվում հանդուրժողական, ուրիշների կարծիքը գնահատող և արժանավայել պահվածք դրսևորող անձնավորության դաստիարակությանը: Սակայն չպետք է մոռանալ, որ գրագիտության հիմքն ընթերցանությունն է, ինչը ժամանակակից լիարժեք անձնավորության ձևավորման պարտադիր պայման է: Ընթերցանությունը պետք է ծառայի այնպիսի հմտությունների ձեռքբերմանը, որոնց առկայությամբ աշակերտը տիրապետում է կարդալու հիմնական մարտավարություններին և դրանց կիրառմանը: Այս իմաստով՝ կարևոր են տեքստի և գրքի ընտրությունը և ներկայացումը սովորողներին: Աշակերտը պետք է կարողանա գեղարվեստական երկում ինքնուրույն գտնել անհրաժեշտ տվյալը, տեքստը խորությամբ հասկանալու նպատակով օգտագործել տարբեր փաստարկներ, ստացված տեղեկությունը առնչակցել անհատական փորձի հետ, արդյունքները վերլուծել և կատարել եզրահանգումներ:

Գլուխ 1

Անգնահատելի հարստություն է գրավոր խոսքին լիարժեք տիրապետելու մշակույթը: Այն սովորողին թույլ է տալիս կատարելու ստացած տարբեր տեղեկությունների և սեփական կարծիքի գրավոր արտահայտում՝ այն դարձնելով անհատի մտավոր հնարավորությունների իրականացման պարտադիր միջոց: Աշակերտը պետք է կարողանա անհատական ստեղծագործական կարողություններ դրսևորել և զարգացնել, տիրապետել մտքերի և վերաբերմունքի արտահայտման սեփական լեզվառճական միջոցներին: Աշակերտը պետք է կարողանա նախնական պլան կազմել կարդացած գրքի վերաբերյալ, հանգուցային բառերն ընդգծել, սևագիր կազմել և այն ուղղելխմբագրել՝ տիրապետելով գրավոր մտքի պարզ

ձևակերպման հմտություններին և կարողություններին, բացի այդ, ունենա ընթեռնելի ձեռագիր, տիրապետի ուղղագրության և կետադրության պարտադիր նորմերին:

Ներկայացնենք գրական խմբակների գործունեության կազմակերպմանը միտված արդի մոտեցումներ, որոնք նպատակաուղղված են այդ հիմնախնդիրների լուծմանը:

Գրական խմբակներում աշակերտների փոքրիկ խմբերը միևնույն ժամանակահատվածում կարդում են որոշակի ֆանակով գրքեր և կանոնավոր կերպով ֆննարկում են դրանք: Նրանք կարող են իրենք վճռել՝ նույն գիրքը կարդալ, թե՞ տարբեր գրքեր՝ միևնույն թեմայով Գրական խմբակներն աշակերտների օգնում են ավելի շատ տեղեկություն յուրացնել տարբեր բնույթի, ժանրի և ոճի ստեղծագործությունների վերաբերյալ: Նման միջավայրում նրանք կարողանում են գնահատել իրենց իմացության մակարդակը, խոսելու ոճը (ինքնաբերա բար սկսում են գիտակցել, որ տարբեր բնույթի տեքստերի մասին խոսելիս տարբեր ոճեր պետք է օգտագործեն):

Գրքերի մասին բանավեճն աշակերտներին հնարավորություն է տալիս միմյանց հետ փոխանակելու իրենց գրական հայացքները, տեսակետները, խորհրդածություններ անելու տվյալ հեղինակի լեզվի, ոճի կամ գրական երկի կառուցվածքի ու հերոսների մասին:

Գրական խմբակի գործունեությունն արդյունավետ դարձնելու նպատակով կարելի է ձևավորել խմբեր, որոնք կոչված են այս կամ այն գրողի ստեղծագործության տարբեր կողմերի ուսումնասիրմանը: Նրանց ուշադրությունը պետք է կենտրոնացնել այնպիսի հատկանիշների ուղղությամբ, ինչպիսիք են՝ ստեղծագործության կառուցվածքը, հիմնախնդիրը, խորհրդանիշները, միջավայրը, ժամանակը և դարաշրջանը, գործող անձինք, գեղարվեստական աշխարհը և այլն: Աշակերտների մի խումբ կարող է ուսումնասիրել, թե ինչպես է հեղինակն այս ամենն օգտագործում ընթերցողի վրա ազդելու համար:

Առաջարկում ենք գրական խմբակների գործունեության ոչ ավանդական եղանակներ: Ուսուցիչն ինքը կորոշի՝ որն է նպատակահարմար տվյալ դասարանի կամ խմբի համար:

ա) Խոսելու կամ զրույցի խմբակ

Զրույցի խմբակները կարող են ապահովել այնպիսի միջավայր, ուր աշակերտները համարձակ կարողանում են իրենց մտքերը փոխանակել ուրիշների հետ: Նմանատիպ խմբակներն իրենց գործունեությամբ նպատակային են այն ժամանակ, երբ բանավիճային թեման չի ենթադրում ճիշտ կամ ոչ ճիշտ պատասխաններ, և գործը վերաբերում է ընկալումների, զգացմունքների և տպավորությունների հաղորդմանը: Աշակերտները ֆննարկում են բարոյական խնդիրներին վերաբերող հարցեր: Բացի այդ, սա լավ միջոց է՝ խմբային համաձայնության հասնելու կամ հիմնախնդրի լուծման համար:

Մեր փորձը ցույց տվեց,որ շատ աշակերտներ կարողանում են դրսևորել իրենց հմտությունները՝ կիրառելով 8 կարողունակությունները.

1 Սովորել սովորել.

2 Համագործակցություն.լսել, հանդուրժել:

Աշակերտները նստում են աղեղաձև, և նրանցից յուրաքանչյուրին տրվում է խոսելու հնարավորություն: Եթե շրջանը մեծ է, այդ դեպքում նպատակահարմար է կազմակերպել տասըտասներկու հոգուց բաղկացած ներքին շրջան, իսկ մնացածները կարող են տեղավորվել նրանց շուրջը: Խոսելու իրավունք կունենա միայն այն աշակերտը, ով կլինի ներքին շրջանում: Աշակերտները հերթով կզբաղեցնեն իրենց տեղերը: Նա, ով կասի իր ասելիքը, ներքին շրջանից կտեղափոխվի

արտաքին շրջան, և նրա տեղը կզբաղեցնի կարծիք հայտնելու պատրաստ մասնակիցը: Շրջանը կգործի այնքան ժամանակ, քանի դեռ մասնակիցները թեմայի շուրջ ասելիք կունենան:

Պետք է բոլորին կարծիք հայտնելու հնարավորություն տալ, և ստեղծել այնպիսի մթնոլորտ, որ որևէ մեկը զերիծխող վիճակ չունենա: Ավելորդ աղմուկից խուսափելու նպատակով կարելի է աշակերտներին տրամադրել բարձրախոս:

Ցանկալի է, որ խոսելու կամ զրույցի խմբակում ընդգրկված սովորողները և ղեկավարը պահպանեն հետևյալ կանոնները.

- Բոլոր դիտողություններն անել հիմնախնդրի կամ թեմայի շուրջ և ոչ թե ելույթ ունեցող աշակերտի խոսքի վերաբերյալ՝
- Ձեռնպահ մնալ ինչպես դրական, այնպես էլ բացասական արձագանքներից՝ կապված աշակերտի ասածի հետ:
- Երբ կարծիք է հայտնում մեկը, մյուսները լուռ լսում են առանց գնահատական տալու:
- Արգելվում է միմյանց նվաստացնող դիտողություններ անել: Կազմակերպչի դերը կատարում է ուսուցիչը կամ աշակերտը՝ գործունեության հետևյալ ձևերի ապահովումով.
- տալ հստակ հրահանգներ և ապահովել դրանց կատարման հնարավորությունը,
- գնահատել յուրաքանչյուր ներդրում («Շնորհակալություն ձեր կարծիքի կամ ներդրման համար»),

5

- անհրաժեշտության դեպքում ճշտել, պարզաբանել մեկնաբանությունը (օրինակ՝ «Եթե ճիշտ եմ հասկացել, դուք ասում եք, որ ...»),
- ելույթ ունեցողին խնդրել, որ մեկնաբանություններն ու դիտողությունները հաղորդի, որքան հնարավոր է, պարզ և հասկանալի,
- ուշադիր լսել խոսողին. դրանով արտահայտվում է համերաշխություն և հարգանք տվյալ անձի նկատմամբ,
- ուշադրությունը կենտրոնացնել հնչող խոսքին և ոչ թե սպասել, թե երբ է իրենց հերթը հասնելու:

Խորհուրդներ ուսուցչին

1. Սովորողներին բանավեճի մեջ ընդգրկելու նպատակով հարկավոր է դիմել տարբեր միջոցների

• Ապահովել այնպիսի իրավիճակ, որ աշակերտները խոսեն ուսուցչից առավել և զրույցը ծավալվի ոչ միայն ուսուցչի հետ, այլև միմյանց միջև:

• Աշակերտները պետք է իրենց տեսակետները ներկայացնեն արժանավայել կերպով՝ հավաստի տվյալների վկայակոչումով, միևնույն ժամանակ պետք չէ մոռանալ, որ անհրաժեշտ է լսել ու հաշվի նստել ուրիշների կարծիքների հետ նույնպես և ընդունել նրանց կողմից արված դիտողությունները:

• Բանավեճին պետք է մասնակցեն խմբի բոլոր անդամները՝ անկախ իրենց ընդունակություններից և հնարավորություններից: Նրանցից յուրաքանչյուրը պետք է հավատա, որ իրենցից ամեն մեկը կարող է անկրկնելի ներդրում ունենալ՝ իր տարբերվող պատկերացումներով և մոտեցումներով

2. Հարցուպատասխանի ժամանակ անհրաժեշտ է խրախուսել աշակերտներին:
    - Արձագանքել ամեն մի աշակերտի առաջադրած հարցին: Եթե նա իր հարցի պատասխանը դասարանում չստանա, միասին որոնել աղբյուրը՝ որտեղ կարելի է գտնել այդ հարցի պատասխանը (այն կարող է լինել հանրագիտարան, բացատրական կամ այլ տիպի բառարան, համացանց, մատենագրություն և այլն):

- Աշակերտների հարցերին պետք չէ պատասխանել մեկնաբանական բնույթի գնահատականներով (օրինակ՝ «Այս հարցը էական չէ», «Գերադասելի էր՝ հարցն այլ կերպ ձևակերպեիր» և այլն):

3. Ցանկալի է առաջադրել ավելի մեծ քանակությամբ բաց հարցեր:
   - Նմանատիպ հարցերը ենթադրում են կանխատեսումների հմտություն, վարկածների առաջադրում, գնահատելու, եզրահանգումներ անելու անհրաժեշ- տություն, այսինքն՝ հարցեր, որոնք ընձեռում են բազմապիսի պատասխաններ տալու հնարավորություն:
   - Լավ կլինի հարցի առաջադրումից հետո աշակերտներին տրամադրվի մի տասը վայրկյան մտածելու ժամանակ

   - Նպատակահարմար է գործելառճ դարձնել այնպիսի հարցերի առաջադրումը, որոնք աշակերտներին կօգնեն գիտակցել իրենց ենթադրությունները և տրամաբանությունը (օրինակ՝ «Ինչո՞ւ ես կարծում, որ այդպես պիտի լինի, ին- չի՞ց ես այդպես ենթադրում»):
   - Անհրաժեշտ է խրախուսել աշակերտի՝ սեփական տեսակետները հիմնավորելու միտումը:
   - Խոսողին բացահայտ նկատողություն անելու փոխարեն լավ է բարեկիրթ ու թափանցիկ ակնարկ անել այն մասին, որ կայուն փաստարկի բացակայությունը լուրջ կասկածների տեղիք է տալիս ասվածի վերաբերյալ: Օրինակ՝ «Որտեղի՞ց գիտես», «Ինչո՞վ կապացուցես», կամ «Ինչո՞ւ ես այդպես կարծում»:
   - Պատասխանի ճշտության մեջ համոզվելու համար պետք է ընդհանրացնել, մեկնաբանել կամ նրանց կարծիքները (դրա համար, հնարավոր է, կար ծիքը կամ ձևակերպումը կրկնել տալ և այլ):

բ) Պատմելու համար նախատեսված խմբակ

Այս խմբակի գործունեության արդյունքում պատմելը դառնում է պատմողի սեփական փորձի, պատմվածքի բովանդակության բանավոր վերարտադրություն: Այն կարող է վերածվել հաճույք պատճառող գործունեության ինչպես պատմողների, այնպես էլ ունկնդիրների համար, նմանատիպ գրական խմբակների գործունեությունը կարող է օգտակար լինել ուսուցման բոլոր աստիճաններում սովորող աշակերտների համար:

Մինչ պարապմունքի բուն թեմային անցնելը ուսուցիչն աշակերտներին հանձնարարում է ներկայացնել իրենց կյանքից որևէ դեպք կամ պատմություն: Նա պետք է բացատրի, թե ինչպես պետք է պատմել: Խթանման այս փուլում աշակերտները հնարավորություն են ստանում լսելու մի շարք պատմողների, որոնք կարող են իրենց հաճույք պատճառել: Առավել հմուտ ներկայացվող պատմությունների օրինակով ունկնդիրները հարստացնում են իրենց փորձը (այս առումով ցանկալի է անվանի մարդկանց հրավիրել, օգտագործել տեսաձայնագրումներ): Նման գործընթացի կազմակերպմանը հաջորդում է քննարկ- վող գրական ստեղծագործության ներկայացումը և մեկնաբանումը:

Պատմելը աշակերտներին հնարավորություն է տալիս՝

- Գիտակցել պատմվածքի նախաբանի և վերջաբանի, միջավայրի, գործող անձանց և սյուժետային գծերի կարևորագույն կողմերի մասին:
- Պատմությունն ավելի լավ հաղորդելու համար պետք է օգտագործել նկարագրական և արտահայտչական լեզվառճ:
- Պահպանել բովանդակության, դեպքերի նկարագրության հաջորդա- կամությունը:
- Ընտրել համապատասխան և ազդեցիկ բառապաշար:

- Գտնել լսարանին հետաքրքրող, նրա վրա ազդող միջոցներ (օրինակ՝ շարժուձև, դիմախաղ, ձայնի տոնի, ձայներանգի փոփոխականություն և այլն):

Կարևոր է իմանալ, որ պատմելն օժանդակում է նաև կարդալու և գրելու հմտությունների ձեռքբերմանը:

Ուսուցչի գործունեությունը մինչ պատմել սկսելը: Աշակերտներին տրամա- դրել, որ նրանք հիշեն ասացվածքներ, հանելուկներ, ծիծաղաշարժ պատմու- թյուններ կամ իրենց հետ կատարված, հետաքրքրաշարժ լուրի տարբեր պարու- նակող դեպքեր:

- Պատմելու հմտության ձևավորման նպատակով աշակերտներին առաջարկել, որ նրանք հորինեն պատմվածքի տարբեր ավարտներ և ներկայացնեն միմյանց:
- Այն բանից հետո, երբ կկարդան պատմվածքը, առաջարկել, որ որոշ անհատ աշակերտներ կամ խմբեր ստեղծեն պատմվածքի շարունակություն և ներկայացնեն իրենց ընկերներին:
- Կարդացած պատմվածքի մեկ դրվագ աշակերտներին պատմել տալ տարբեր գործող անձանց դիրքորոշումից:

Ի՞նչ պետք է նկատի ունենա պատմելը սկսելուց առաջ:

- Ընտրել այնպիսի պատմվածք, որը հնարավորություն է տալիս սեփական հիացմունքը հաղորդել լսարանին և, բացի այդ, առհարկի օգտագործել բառապաշարը:
- Ընտրել պարզ, արագ զարգացող սյուժեով պատմվածք, որտեղ քիչ են գործող անձինք:
- Ընտրել պատմվածք, որը պատմողի կողմից սեփական բառերով հաղոր դելու դեպքում չի կորցնի հետաքրքրությունը :
- Անգիր սովորել կրկնվող տողերը կամ այն արտահայտությունները, որոնք օգտագործված են հատուկ ազդեցություն գործելու նպատակով:
- Ձայնագրել սեփական ձայնով ընթերցվող պատմվածքը և լսել այն:
- Հաղորդվող պատմությունն այնպես բաժանե՛լ մասերի, որ ունկնդիրները կարողանան հետ ընկալել այն (օրինակ՝ օգտագործել պատմվածքի էսքիզ, պլան, գծապատկեր կամ քարտեզ):
- Տեսանելիորեն ներկայացնել միջավայրը և գործող անձանց (առաջարկել՝ «Փակե՛ք ձեր աչքերը և պատկերացրե՛ք գործողության տեղը, գույները, նույնիսկ լուսավորումը, պատկերացրե՛ք բոլոր գործող անձանց դիմանկարները, դեմքի արտահայտությունը և շարժուձևը»):
- Մտքում, սկզբից մինչև վերջ, վերականգնել պատմվածքում ընթացող իրադարձությունները (օրինակ՝ «Նկարագրե՛ք տեսարանների հաջորդականությունը և որոշե՛ք, թե դրանցից որն է արագ ընթանում, որը՝ դանդաղ, որ տեսարանը որին է հաջորդում և այլն»):
- Պատմվածքը ներկայացնել սեփական բառերով:
- Նախապատրաստվելիս պատմել մի քանի անգամ և, եթե անհրաժեշտ է, անդրադառնալ պատմվածքի մասին արված գրառումներին:
- Մի կողմ դնել սեփական իմացությունը և պատմվածքը ներկայացնել շարժվող երևակայական դեմքերի համաձայն:

- Վարժվել պատմությունը ներկայացնել կենդանի լսարանի առջև (ընտանիք, ընկերներ, նույնիսկ ընտանի կենդանիներ):
- Աշակերտները սովորաբար առավելություն են տալիս այն պատմողին, ով ներկայացնում է իր հետ կատարված դեպքը, կամ իր կողմից հորինվածը, և ոչ թե հաղորդում է միայն կարդացած պատմվածքի բովանդակությունը: Հնարավոր է՝ աշակերտները կամենան խոսել լսած պատմության կամ դիտած կինոնկարի բովանդակության շուրջ: Պետք է խրախուսել նման նախաձեռնությունները, որպեսզի աշակերտը չունենա վախի կամ անհարմարության զգացում, ընտելացնել նրան լսարանի առջև ելույթ ունենալու և արդյունավետ պատմելու միջոցների օգտագործմանը: Անձնական պատմությունները կարող են վերաբերել, օրինակ, անվանակոչության իրադարձությանը, ընտանեկան հուշահրերին, տատիկ-պապիկների պատմություններին, ընտանի կենդանիներին հետ կապ- ված պատմություններին և այլն: Անհրաժեշտ է խրախուսել աշակերտների ստեղծագործական

հակումները և սեփական հորինվածքները ներկայացնելու ցանկությունները: Նրանք կարող են օգտագործել (փոխառել)՝

- ավանդական կամ այսպես կոչված «թափառող» սյուժեներ և թեմաները,
- մի քանի վարկածներից վերցնել մեկը, կամ միավորել դրանք,
- պատմությունը փոխադրել ժամանակի մեջ՝ անցյալից ներկա կամ ապագա, կամ մի աշխարհագրական միջավայրից մյուսը: Պետք է ուշադրության կենտրոնում պահել, թե պատմելու գործընթացն ինչպիսի միջավայրում և ինչ պայմաններում է անցնում: Ունկնդրին անհրաժեշտ է այնպիսի միջավայր, որի մեջ ինքն իրեն հարմարավետ զգա: Դա կարող է լինել հարմար բազկաթոռով, գորգով կամ բարձերով կահավորած հատուկ անկյուն (պարզ է, մենք ճկատի չունենք, որ այսպիսի անկյուն կահավորած լինի հենց դասասենյակում: Դրա համար անհրաժեշտ է հատուկ կահավորել մի սենյակ կամ գրադարանում որոշակի տարածք): Պատմողը ևս հարմար վիճակ պետք է ունենա: Նա պետք է նայի ուղիղ լսարանին, որպեսզի հետադարձ տեսողական կապ հաստատվի նրանց հետ: Պատմողը կարող է սենյակը մթնեցնել, միացնել երաժշտություն կամ անել ցանկացած նախապատրաստական գործողություն, ինչն իրեն կօգնի ստեղծել համապատասխան մթնոլորտ: Ներգործությունը կայունացնելու նպատակով նա կարող է ցուցադրել ոչ բառային միջոցներ, օրինակ՝ համապատասխան հագուստ՝ գլխարկ, թիկնոց, նկարներ, դիմակ, պատմուճան, կինոնկարներից դրվագներ և այլն:

Նման ներկայացումը մի քանի առավելություն ունի.

- Օժանդակում է աշակերտի պատճառաբանական կարողության զարգացմանը, հետաքրքրության մթնոլորտի առաջացմանը:
- Միավորում ու մեկտեղվում է տեսողական և բանավոր խոսքի գործունեությունը:
- Բարդույթավորված (ամոթխած) պատմողի համար ապահովում է ինքնադրսևորվելու հնարավորություն:

Ի՞նչ գործողություններ են անհրաժեշտ պատմելուց հետո: Երբ պատմելն արդեն ավարտվել է, սրան հաջորդում է տպավորությունների ու փորձի մասին խոսելու ժամանակը: Սա մի տեսակ նախադուռ է, որ աշակերտները գիտակցեն, թե ինչ են լսել, ինչի համար և ինչպես: Պատմողին ևս տրվում է ինքնագնահատման հնարավորություն: Քննարկելով այն, ինչ լսել են, աշակերտներին հնարավորություն է տրվում մտածել լսածի սեփական մեկնաբանությունը, և ինչ ազդեցություն են ունեցել իրենց անհատական փորձը և ձեռք բերած գիտելիքը այդ մեկնաբանության առթիվ:

Տվյալ սովորողի պատմելառճը քննարկելու նպատակով ցանկալի է, որ ուսուցիչն այդ գործընթացը տեսանկարահանի:

Դա գնահատելու և ինքնագնահատման լրացուցիչ հնարավորություն կընձեռի:

Տեսաձայնագրությունը լսելով և դիտելով հնարավոր է գնահատել պատմողի

- մտքերի ձևավորումը, տրամաբանական կապը,
- դադարների օգտագործման արդյունավետությունը,
- ձայնի ուժգնությունը և տևողությունը, հնչերանգը,
- ժամանակի բաշխումը,
- կրկնությունները:

Տեսաձայնագրումը դիտելուց կամ լսելուց հետո աշակերտն անպայման կկարողանա որոշել, թե ինչն է անհրաժեշտ մշակել ու շտկել:

Առաջարկում եմ պատմելը գնահատելու հարցարանի նմուշօրինակ:

Որևէ պատմություն/լուր ներկայացնելու կարողության գնահատման հարցարան

Աշակերտի անուն, ազգանուն՝_____

Ամսաթիվ_____

Գնահատման չափանիշները՝	Միավորը	Մեկնաբանություններ
Հետաքրքրություն առաջացնելը		
Լսարանի արձագանքը		
Պատմելու պատկերավորությունը և արտահայտչականությունը		
Բարեկամական, դրական վերաբերմունք լսարանի լեզուները նկատմամբ		
Արդյունքում		
Ձայնը, առոգանությունը, խոսքի պարզությունը		
Ձայնի բարձրությունը, ձայներանգը		
Արդյունքում		
Կազմակերպումը, նախաբանի ազդեցիկությունը		
Իրադարձությունների հաջորդականությունը		
Եզրակացության արդյունավետությունը		
Արդյունքում		
Ոչ բառային միջոցներ՝ ժեստեր, դիմախաղ		
Տեսողական կապ		
Մարմնի շարժումներ		
Արդյունքում		

Այսպիսով՝ոչ ավանդական խմբակի նմանատիպ ուսումնական գոր- ծունեության շնորհիվ սովորողները հաճույքով կմասնակցեն գրական խմբակի դասերին, և այն չի լինի ինքնանպատակ (նախատեսված սոսկ ուսուցչի դրույքը կամ միջոցառումների ցանկը լրացնելու համար):

11

Գրականություն

1. Ա. Արնաուդյան, Կառուցողական կրթության հիմունքներ և մեթոդներ, Ձեռ- նարկ ուսուցիչների համար, ԱՅՐԵՔՍ, «Տիգրան Սեծ», Երևան, 2005, 136 էջ:

2. Ա.Հովհաննիսյան, Համագործակցային ուսուցում, Ձեռնարկ, Երևան, «Անտարես», 2006, 124 էջ:

3. Մայա Ինասարիձե, Լեզվի ուսուցման մեթոդներ, «Սախմեդո», Թբիլիսի, 2008:

12